

Téereb Daaniyel — Juróom-Ñaareel Limuëk}

Ab yoon bi

Jeff Pippenger

2023-12-03

Ci ñetteelu atum nguurug Yehoyakim buur bu Yuda, Nebukadnecar buur bu Babilon dikk na Yerusalem, daldi ko wër. Te Boroom bi jox na Yehoyakim buur bu Yuda ci loxoom, ak benn cér ci yëfi kër Yàlla gi; te mu yóbbu leen réewum Sinar, ca kër yàllaam; te mu dugal yëf ya ca kër alalu yàllaam. Daniel 1:1, 2.

Téere yi ñuy wax Daniel ak Peeñu bi, benn téere lañu, te line yi ci yonent bi ñu teg ci téereb Daniel, dañu leen yóbbuwaat ci téereb Peeñu bi. Peeñub Yeesu Kirist mooy bataaxal bu mujj ci yonent bi, bu ñu ubbi ndànk moom rekk tuuti laata tëj ñàkkatu yoon.

Dëgg yu amoon dëgg ci jamono ju weesu te nit yi xamoon ko bu baax ci téereb Peeñ mi, waaye ñu dajale woon ko ndax aada ak cosaan, moom sax dëgg la; tey nag, Gaynde gi bokk ci giiru Yuda moo koy ubbiwaat, te dëgg yooyu léegi dañuy wone seen matuwaay gu mat sëkk.

Dëgg yu dëgg ci téereb Daniel bu ñu daan a dëgg bu baax ca jamono yu wees ya, waaye xéy ak cosaan tëj nañu ko, moom sax dëgg la; tey, Gayndeg gi cosaanu Yudaay di ko ubbiwaat, te lépp loolu miy dëgg ya dafay léeral seeni matug mat ci anam gu mat.

Danyeel mooy rekk téere bu njëkk ci ñaari téere yi teewal Njàngaleg Yeesu Kirist.

Yexoyakim mooy misaalu dooleel kàddu bu jëkk bi ci yëngu-yëngu yeesal. Itam mooy misaalu kóllère, ndax soppi tur gu nekk ci waxu yonent yi dafay tegtal, ci anam bu yonent, tàmbali digganteg kóllère. Digganteg kóllère gi Yàlla dugg ak askan wi nekkoon woon lu jiitu ne du ñoom askani kóllère Yàlla, tàmbalee na ci dooleel kàddu bu jëkk bi.

Yéen ñi nekkoonul woon askan, waaye léegi ngeen nekk askanu Yàlla; yéen ñi jotul woon yërmande, waaye léegi jot ngeen yërmande. 1 Piyeer 2:10.

Melo turu nekk ci soppi tur, di tektal diggante kóllère, a ngi wër ci ne turu Abram soppees na ba Abraham, turu Sarai ba Sarah, turu Jacob ba Israel, ak turu Saul ba Paul. Am na yeneen seede yu koy firndeel, waaye ci saar bu njëkk bu Daniel, turu Daniel soppees na ba Belteshazzar, ak turu Hananiah soppees na ba Shadrach, turu Mishaël ba Meshach, ak turu Azariah ba Abednego.

Bu Boroom bi dugg ci njàppandoo gu kóllère ak ab xeet, mu ngi ci benn yoon di weesu ci xeet wu kóllère wu jiitu woon. Yehooyakim mooy mel ni xeet wu kóllère wi ñuy weesu, te Danyeel, Ananya, Misael ak Asarya mooy mel ni xeet wu kóllère wi ñuy fal gannaaw loolu. Su nit ñi duggee ci njàppandoo gu kóllère, ba noppi dees na leen nattu ngir xam ndax dinañu sampu sàrt yi aju ci kóllère ga. Nattu bi, jëf ji ñuy lekk moo ko tegtal.

Aadaam ak Eew amoon naat bi ci jëf ji di lekk, te ba Yàlla jëkk a dugg ci kóllère ak xeet wu Mu tànn, Mu tàmbalee kër gi ak seetleen ci man. Israayil bu yàgg ba noppi dafa lajj naat boobu, waaye

ci loolu lañu joxe njëfandikoo bu njëkk ak seede bu njëkk ne naatu kóllère du benn naat rekk, waaye ab yoon wu mat di seetaan. Ba ci fukki naat ba, ñu tere leen ñu dee ca màndiŋ ma ci biir ñeent-fukk at yi di ñëw. Noonu Yàlla dugg ci kóllère ak Yosuwa ak Kaaleb, te loolu joxe seede ne bu Boroom bi duggee ci kóllère ak xeet wu Mu tànn, dafa di itam romb xeet wu kóllère gu jëkk. Ci mujju Israayil bu yàgg ba noppi, te moom it moo doon njàlbéenu Israayil gu xel, jëf ju mujj ju seetaan gu Israayil bu yàgg ba noppi moo doon jëf ju njëkk ju seetaan gu Israayil gu xel, te dañu ko tegtaloon ni Mburu mu Asamaan. Man ma woon misaaloome ci jëf ju njëkk ju seetaan ju kóllère gu njëkk.

Ci xàjjaat boobu, mi doonoon benn ci njàngat yi njëkk te mujj, Yeesu xamle woon nattu Mburu mu Asamaan bi ba mu waxee ne ñi nekk ay nitam ci kóllère bi war nañu lekk yàppam te naan deretam. Ci wone boobu la ñàkkale ay taalibe yu bare ba raw fu mu ko mase a def ci ay liggéeyam. Werante boobu ci ay liggéeyam mooyoon njukki gu kawe gi ci melokaanu nattu kóllère bi, te Sœur White wax na ci lu yaatu ci mbir mi ci Desire of Ages, fa ko turu wet gi di “The Crisis in Galilee”. Turu Galilee tekki na “benn charnière,” mbaa “benn bëccëg soppi,” te ci wet ga, moom dafay leeral lu tax taalibe yi dëddoo woon ko. Bañ nañu woon jëfe seedeem ci li war a doon lekk yàppam ak naan deretam ak yoonu xam-xamu yonent yu baax yi war. Moom xamle na ne dañu daan taxaw ci aada ak cosaan yu aju ci xalaati yonent yi, yi Seytaane jàngaloon Israa’ila gu yàgg gi ci seen xam-xamu Mbind mi. Njàngum xel yooyu may na leen, ci seen xalaat, lu ñuy jàpp ni mooy ndax la ñuy jëfe ay waxam ci lu dëgg-dëgg, te du ci lu xelam ak ruu. Moom teg na itam boppam ne bi ña “dellu” woon gannaaw Yeesu (Galilee), ñi ñuy wax ci saare juroomeelu Yowaana (Yowaana 6:66), dootuñu doxati ak moom ba fàww.

Ni, ci kër gi njëkk ak gi mujj ci yoonu nattu kóllère Israayil gu yàgg ya, danuy gis ne bu Yàlla dugg ci njàmm ak xeetu nit ñu tànn, booba itam dafay wéy di romb mbooloo ga nekkoon nit ñi ci kóllère gu jiitu ga. Danuy gis itam ne dafay nattu nit ñooñu, du ci benn nattu rekk, waaye ci ab yoonu nattu. Danuy gis itam ne yoonu nattu googu dañu koy tegtal ci lu war a ñam. Danuy gis itam ne ñam wi mooy Kàddug Yàlla, te nattu gi dafa aju ci tànn benn ci ñaari xeeti ñam yu war a ñam. Ndax danuy lekk ci bépp garab gu Yàlla wax ne man nanu ci lekk, mbaa danuy lekk ci garab gi ñu tere nu ci lekk? Danuy gis itam ne tànn bi ci lu war a ñam dafay boole nattu bi ci naka lañuy lekk ñam wi ñu jox.

Ci mujj Israyil gu xel, ci jamono yi ñu wax Millerite movement, bataaxal bu njëkk bi am na doole ci 11 Ut, 1840. Fii Yehoyakim dafa tegtal Protestan yi, ñi ñu di yóbbu ca Babilon ngir ñu nekk ay doomam yu jigéen. Ñoom dañu leen jël ci nattu bi, ba malaaka bu Apocalipse fukk wàccee, te amoonna téere bu ndaw bu ubbiku ci loxoom. Ni Yehoyakim fippu woon Nebukadnesar ci laajam yi, te gannaaw loolu ñu yóbbu ko ca njaam ga, noonu it Protestan yi bañ nañu lekk ñam wi nekkoon ci loxo malaaka ba, ndax cosaan ak aada yi ñu indiwoon ak seen bopp ginnaaw Jamono yu Lëndëm yi.

Ci bëggu 1844, doxalin nattu bi àgg na ci ab “jëmkanam” ngir Yehoiakim ak Protestan yi, te ni mu ame woon ci jëkk nattu bu njëkk bi ngir Israaël bu xelu, ñoom itam dañu “wëlbëti” ba dootuñu doxaat ak Yeesu. Ci taarix boobu, Daaniyel, Hananiya, Mishael ak Asariya dañuy tegtal Millerite yi, ñi tànn a lekk téere bu ndaw bi, bi neexoon ci seen gëmmin, waaye mu wex ci seen biir.

Bu nu boolee Adam ak Eve, am na ñent seede yu mag yu xam ne nattu gi dafa tegu ci jëf ji di lekk. Am na ay seede yu yóbbante, te ñoom ñépp dañuy yor màndarga bu njëkk ak bu mujj. Seede bu nattu mana mooy seede bu njëkk, te nattu Mburu mu Asamaan mooy benn nattu bu njëkk ngir Israayil gu xel, waaye itam mooy seede bu mujj ngir Israayil gu yàgg. Nattu téere bu ndaw bi mooy benn bu njëkk ak bu mujj. Moo di jeexital wër-gu-yaramu Israayil gu xel ni kanamgu mbooloo mi nekk ci màndiŋ ma, te moo itam di bu njëkk ci ñi tãnneesoon ngir nekk askan wi mujj wi Yàlla tudd. Millerites yi ñoo doon njàlbéenu askanu Yàlla gu tudd, ñi waroon a ràññee ni ñooy dëgg dëgg bët bu Protestantisme. Am na ay seede yu bare ci yoonu nattu gi, bi tàmbaalee saa su mesaj bu njëkk bi jotee doole.

Ci biir yu nattu, ab “bëpp-woppu” dugg ci moom, fa ñu gëna bari ci taalibé yi dëddu ba dëgër. Ca seede Yosuwe ak Kaleb, Israayil mépp dëddu te bëgg dellu Misra. Ca jaamu mbooloo gi ca Galile, li ëpp ci taalibé yi dëddu. Ndaxte Yeesu mooy Alfa ak Omega, “bëpp-woppu” bi ñuy tegal ci jeexitalu jéego nattu bi, ñu ngi koy misaal itam ci tàmbaliku jéego nattu bi. Bi manna bi njëkk a ñu jox Israayil gu yàgg gi, am na ñoo xam ne ci saa si rekk dañoo dëddu ndigal yi. Ca sóobug Almasi bi, Moom dëddu ba dem ca màndiŋ ma. Rakku jigéen White jëfandikoo misaalu ab bëpp-woppu ci anam wu xam-xam lu bari di indi.

“Am na ay jamono yu nekk ay waxtu yu am solo ci jaar-jaari mbirum xeeti aduna ak bu jàngale ji. Ci yëngu-yëngu Yàlla, bu yooyu ay jamono yu metti ak yu war a tas aksi, leer gi war ci booba mooy ñëw. Su ko nanguñee, am na yokkute gu xel mu sell; waaye su ko baññee, wàññiku xel mu sell ak yàqu gu mel ni gaal gu sotiku topp na. Boroom bi ci Kàddoom ubbi na liggéeyu xebaar bu baax bi ci anam yu mu xeexee ak doxaleeku woon ci jamono yi weesu, te dina deme noonu ci jamono yi ñëw, ba ci xeex bu mujj ba, bi kàttani Seytaane di def seen mujjeel yëngu-yëngu yu am njàqare. Ci kàddu googu lanu xam ne kàttan yi ngi fi léegi di liggéey ngir tàmballi xeex bu mag bu mujj bi diggante lu baax ak lu bon—diggante Seytaane, buuru lëndëm gi, ak Kirist, Buur-u dund gi. Waaye ndam li di ñëw ngir nit ñi bëgg Yàlla te ragal Ko, wér na ni gàngan ba sax ni Nguruam samp na ci asamaan yi.” Bible Echo, 26 Awot 1895.

Bi màna bi jëkk a joxe Israayil gu yàgg ya, leerug jaar-jaam boobu am na. Ci sóobu Kirist, leerug jaar-jaam boobu am na. Ci 11 ut 1840, leerug jaar-jaam boobu am na. Benn ku nekk ci yooyu jëfandikoo na ay waxtu yu màgg yu tēnk ngir tàmbaalee benn yoonu nattu gu mujj ci beneen waxtu wu màgg, bi nit ñi bokkoon ci kóllère gu njëkk gi dëddu woon te dootuñu dox ak Kirist.

Ndax li tax yeneen yeneen jëfandikookat yu nattu yii di wone benn jëfandikoo bu nattu ngir nit ñi bokkoon ci kóllère gu njëkk ga, te itam ngir nit ñi bokk ci kóllère gu bees gi, am na ñaari mujjtal yu jëfandikoo bu nattu boobu. Mujjtal jëfandikoo bu nattu boobu, te mooy wéyug jëfandikoo bu mujj bi ngir Protestan yi ci jaar-jaaru Millerite bi, mooyot woon nooru 1844. Mujjtal jëfandikoo bu nattu boobu (ci bëgg-bët gu 1844), walla wéyug jëfandikoo bi ngir Millerite yi seen bopp, dikk na gannaaw wéyug jëfandikoo bi ngir nit ñi doon nit ñu Yàlla woon ca njëkk.

Ci mboolem Kirist, bindu nattu gi mi ngi feeñ ci li mu ñaareel yoon setal kër Yàlla ga, benn yoon ca ndorte xewu liggéeyam, te beneen yoon ca mujjug liggéeyam.

«Ba Yesu tàmbalee liggéeyam bu féesee ci kanamu nit ñi, moo sellal Kër Yàlla gi ci ay sos baaxul te yàq a màgg. Te itam, ci biir jëf yi mujj yi ci liggéeyam, amoon na ñaareelu sellalug Kër Yàlla gi. Noonu itam, ci jëf ju mujj ji ngir artu àddina, ñaari woote yu wuutante lañuy defal mbóot yi. Yëgleb malaaka ñaareel bi mooy: “Babilon dafa daanu, dafa daanu, dëkk bu mag boobu, ndaxte moo naanloo xeeti xeet yépp biiñu soppeeku ci biiñ bu merum njaloom.” (Apokalips 14:8). Te ci xaacu bu réy bi ci yëglebu malaaka ñetteel bi, dégg nañu baat buy jóge asamaan ne: “Génneen ci moom, yéen sama xeet, ngir ngeen bañ a bokk ci ay bàkkaaram, te ngeen bañ a jot ci ay mbugalam. Ndaxte ay bàkkaaram agsi nañu ba asamaan, te Yàlla fàttewul ay tooñam.” (Apokalips 18:4, 5).» Selected Messages, téere 2, 118.

Yoonu nattu gi ñaari setal kër Yàlla yi Almasi def, ci mbindum Xelum Yonent bi, méngoo na ak Malasi ñetteelu saar.

“Bi Yeesu di setal kër Yàlla ji te dàq jaaykat yi ak jëndkat yi yu àddina si, mu yégle woon ndam li mu ñëw ci mooy setal xol nit ku nekk ci sobe bàkkaar,—ci bëgg-bëgg yu suuf yi, ci bëgg-sa-bopp yu ñaaw yi, ci jëf yu bon yi, yiy yàq ruu. Malaki 3:1–3 am na ci waxam.” The Desire of Ages, 161.

Sellal askanu Yàlla dafay tegtal jéego nattu gi ñuy wax ci yeneen yoonu waxi yonntent yi ci lu bari. Bépp xamle, dale ci Aadama ak Awa ba ci jaar-jaaru Millerite, dafay tegtal sellal askan wi ñuy wax ñaari téeméer ak ñent-fukki junni ak ñent-fukk.

“Ci bés yu mujj addina sii, kóllëreg Yàlla ak xeetam wi di sàmm ndigalam dina yeesaat.” Review and Herald, 26 Fewriye 1914.

Yoonu setal ga ci téeméeri ñeent-fukk ak ñeent ñaari junni nit ñi moo di jëfandikoo bu njëkk bi nekk ci téereb Danyeel, te mooy téereb njëkk bi ci ñaari téere yi, yi bokk ci benn ngir teewal Ndajeesu Yeesu Kirist biñ ubbiwul woon, te ñuy ko ubbi lu jiitu bu baatu àddina tëj. Yoonu setal ga ci téeméeri ñeent-fukk ak ñeent ñaari junni nit ñi itam dafay feeñ ni mooy yoonu màndargaal gi. Bi bataaxal bu njëkk bi ci yoonu setal ak màndargaalu téeméeri ñeent-fukk ak ñeent ñaari junni nit ñi tambalee 11 Suwelet 2001, loolu doon na soppeeku bu am solo ngir kërceen gi ak ngir àddina si. Ci Peeñu Yaxya saar 18, malaaka mi leeral àddina si ak ndamam nag, agsi na woon. Waaye ci Peeñu Yaxya 18, malaaka mi deesuko feeñal ni mu yor dara lu ñuy lekk ci loxoom—waaye am na fa. Téere bu ndaw bi am na fa. Ñi tann lekk pexe mi yonent Yàlla Esayi teewal ci wax ju ne “rëdd ci kaw rëdd,” man nañu ko xam bu yomb.

Bi ñuy teg “rëdd ci kaw rëdd”, nu xam ne bi Kirist wàccee 11 Sàttumbar 2001, dafa àndoon itam ak ab “téere bu ndaw”, bi ñu woonale woon ni “man”, “mburu asamaan” ak “téere bu ndaw bi”. Waaye 11 Sàttumbar 2001, xeet wi ñu jëkk a tànn, te Jehoiakim di ko tegtal, tànn sax ci aaday ak cosaan yi ci Adventism, ba noppi tàmbali séen doxal jëm ca njaamug Babilon, gi dina mat ci yoonu Dibbëer bi.

“Léegi am naxtu kàddu gi ma waxoon ne dekk bu New York dina ñu ko mbëbëj ak gélém gu mag? Loolu waxuma ko muk. Li ma wax mooy, bi ma doon xool tabax yu mag yi ñuy yéeg fa, etaas ci kaw etaas, ma ne: ‘Ana lu metti di am bés bu Boroom bi jógee ngir yëngal suuf si ak ragal gu réy! Kon baat yi nekk ci Peeñu gi 18:1–3 dinañu mat.’ Yépp aaya 18 ci Peeñu gi

mooy artu ci li di ñëw ci kaw suuf si. Waaye amuma leer gu sell ci lu jëm ci li di ñëw ci New York, lu dul ne xam naa ne benn bés tabax yu mag ya fa nekk dinañu daanu ndax waññiku ak daldi dellu-waññiku kàttanu Yàlla. Ci leer gi ñu ma jox, xam naa ne alkande nekk na ci àddina si. Benn kàddu rekk gu jóge ci Boroom bi, benn laal rekk ci kàttanam gu réy, te tabax yu rëy yooyu dinañu daanu. Dinaa am ay xew-xew yu ragal ya ñu mënul a seetlu ci xel.” Review and Herald, 5 Sulet 1906.

Bi “tabax yu mag yi” yu “New York” “daanu leen ndax wërante ak ëppalante kàttanu Yàlla,” ca 11 Sàttumbar 2001, leeru malaakam Peel gi fukki juróom ñaar ak juróom ñett feesaloon na suuf si bépp, ndaxte bés sub soppi ba agsi woon na ci jaar-jaaru rab wu suuf wi ci Peel gi fukki juróom ñett.

“Am nañu ay jamono yu doon benn yoon a jëfandikook ay soppeeku ci jaar-jaaru xeeti nit ak bu Kërceen gi. Ci yëngu-yëngu Yàlla, bu yooyu jafe-jafe yu wuutee ak yoon wacce, leer gi ñu jagleel waxtu woowu dees na ko joxe. Su ñu ko nangoo, am na yokkute gu ruu ci ngëm; waaye su ñu ko bañee, waññiku gu ruu ak yàqu gu metti topp na.” Bible Echo, August 26, 1895.

Bi leeru malaakam Pexe 18 ñëwée ci 11 Septambar 2001, ñi nangu leer ga yéeg nañu ci seen doxalin gu ruu, te ñi bañ leer ga suufel nañu ci seen doxalin gu ruu, te tàmali seen yoon wu ànd ak ñàkk dégg-dégg ba ca seen jéexitalu soppeeku bu mujj ba, mooy yoonu Alxames bi, fa ñuy bañaati ba fàww seen woote ji ñuy yebalekaay yi malaaka bu ñetteel bi. Ñi nekkoon Galile ñi dëddu te dootuñu dox ak Kirist ci Yowaana 6:66, dañuy dëddu woon leer ga ñëwëkkoon ca njëkk ci ay sóobu baatisam bi, te fa la bataaxal bu njëkk bi ci taarixu nattu boobu ame doole. Ci Daniel saaru bu njëkk bi, ñaari xeetu jaamu-kat lañu fee melal ci taarix bi bataaxal bu njëkk bi di am doole. Yehoyaaqim dafay taxawal ñi bañaati ngëm, te Daniel, Hananiya, Mishael ak Asariya dañuy taxawal ñi takku ci kóllère.

Ci ñetteelu atom nguug Yehoyakim buuru Yuda, Nebukadnesar buuru Babilon dikk na Yerusaleem, wër ko ngir xeex. Te Boroom bi jox na Yehoyakim buuru Yuda ci loxoom, ak benn cér ci juntuukaayi kër Yàlla gi; yooyu la yóbbu ci suufu Sinar, ca kër yàllaam ga, te dugal na juntuukaay ya ca kër alalu yàllaam ga. Te buur ba wax na Asfenas, kilifag ay jaamam yu ñu dagg seen góor, ne na ko mu indi ay nit ci doomi Israayil, ci askanu buur ba ak ci sangara yi; xale yu amul benn sikk, yu rafet jëmm, xereñ ci bépp xam-xam, am doole ci raññee xamle, am njàngat ci xam-xam, te am kàttan gu leen may taxaw ca kër buur ba, te ñu man leen a jàngal njàng mi ak làkku Kalde yi. Te buur ba sàkkal na leen aña bés bu nekk ci lekkamug buur ba ak ci biiñ ba muy naan; noonu ñuy yar leen diirub ñetti at, ngir bu noppee ñu man a taxaw kanam buur ba. Te ci seen biir amoon na ay doomu Yuda: Daniyel, Anania, Misael ak Asarya. Te kilifag jaam yi daldi leen tuddey tur yu bees: Daniyel tudde ko Beltesassar; Anania, Sadarak; Misael, Mesak; te Asarya, Abednego. Waaye Daniyel fas na ci xolam ne du soblu ci cërug lekkamug buur ba mbaa ci biiñ ba muy naan; moo tax mu ñaan kilifag jaam yi ngir bañ a soblu. Daniyel 1:1-8.

Danyeel, Ananya, Mishael ak Azarya ñoo doon ay doom Yuda. Def nañu leen ay gorgal yu ñàkk ngóor, te noonu dañuy tegu ci melokaanu maas gu mujj gu Adventism. Nebukadnesar, ni bu bari buur yu mággu ya dëmb, daggaal na ñaar-fukki xale yi ci Yuda ngir dagg seen ngóor, ngir dindi bépp jàqle gu buur bi manoon a am suñu liggéeyee ay jaam te di jëfandikoo ak jigéeni buur bi ak

ay sëyam.

Ci melokaan, mu ngi tekki maas gu mujj gi ci Adventism, ndaxte du amati beneen sët wu Yuda gannaaw ñoom ñeent ñii. Ñeent mooy màndarga àddina wépp; kon nag, mu ngi tekki maas gu mujj gi ci Adventistes du Septième Jour yi nekk ci àddina wépp, ñi xam ni 11 septembre 2001 mooy matalug Kàddug Yàlla gu yonent bi.

Ñi boka yu Besub Noppalu juróom-ñaareel yooyu la Kàddu Yàlla gu yonent bi di wax, ndaxte ñoom lañu woo ngir nekk ñaari téeméeri junni ak ñeent-fukk ak ñeent junni. Waaye seen céru yonent tàmbalee na ak ñàkkoo seen baay yi, ci atum 1863. Boobu ñàkkoo bu njëkk ba, lu tàggat a metti lool a ko xàmme, ndaxte dafa nëbb ci suufu aada ak njëf yi ñenti maas yu ànd ak yokkute gu sax ci ñàkkoo. Doonte xàmme ko metti, war nañu koo gis te nangu ko, ni Daniyel mujj a def ci Daniyel saar 9. Def na loolu ci xàmme dëgg gi nekk ci Kàddu Yàlla gu yonent bi.

Ndogalu gi Daniyel ak ñetti nit ñu tedd ci ngëm, te mu leen jógale woon ci seeni baay bu xóot, mooy bañug seen baay a des wéet te separeek yëngu-yëngu yu boka ci ña dul Yàlla yi leen doon wër. Ci atum 1863, Adventism bu Laodise woon dellu ci yoonu xel ak yoonu jëf yu Bibil bi wax, yu Protestan bu fattiku ak Katolisism di jaar, ngir saxal seen bañ a nangu ni Miller misaalon “juróom-ñaari waxtu yi” ci Léwítik ñaar-fukk ak juróom-benn. Ndogalu boobu, ci mbirum Daniyel ak ñetti nit ñu tedd ci ngëm, buur Esekiyas moo ko doon misaal.

Buur Eskiya ñaan na Boroom bi ba mu bañ a dee, te Boroom bi tontu ko bi Mu ko mayeewaat fukki at ak juróom. Ci loolu la jurée Manase, kenn ci buur yu gëna bon ci Yuda, waaye it mooy buur bi di màndarga tàmbali noot gi ak jaamloo gi ci juróom-ñaari jéego yu yokk-yokku, yi daldi noot Yuda. Ci atum 1856, Seede ju Dëgg ji ñëw na bët ci buntu Adventism bu Lawodise, waaye ñoom tànn nañu dund te bañ a dee ci bopp seen bopp. Ba ci 1863, dañoo yékkati “Yeriko” te tàmbali fippu gu yokk-yokku, gu mujj a tere leen ñu xam 11 Septàmbre 2001 ni mooy njàlbéenug seen yoon wu ñetti jéego jëm ci jaamug Babilon bu xel mi, bi jeex ci yoonu Dibeer.

Ci buur Esekiyas, atum 1863 ñëw na ba ñaanam ngir dund jàppale ko. Boroom bi mayoon na ko firnde ne ñaanam nangu nañu ko. Yàlla dëggal na ñaan ga ci yokkug jant bi, te waa Babilon gis nañu jëfandikoo Yàlla ci asamaan, waaye xamuñu woon li muy tekki. Noonu waa Babilon ñëw nañu Yerusaleem ngir seet xam ci Yàlla ji am kàttan gu man a noot jant bi. Bërab bi mu waroon a màggal Yàllay Asamaan, buur Esekiyas, bërab bi mu waroon a dee ci boppam, tànn na màggal ay kër-yàllaam ak dëkkam, bërab Yàlla ji tànnoon a samp turam ci kër-yàlla googu ak dëkk boobu.

Ndogalu ga indi yóbbu ci wax ne ay doom yu jóge ci deretam dinañu nekk jaam ak jaam yu góorul ci Babilon. Doom yooyu mooy Daniyel, Ananiya, Misael ak Asariya, te ñoom dañuy tegtal génération bu mujj bu xel bu ñi boka ci Seventh-day Adventists yi te xam ne 11 Septembre 2001 mooy ab waxtu bu soppeeku ci jaar-jaari mbootaayu xeeti àddina ak ci jaar-jaari kilifa gi, ba fa leer gi di wàcc, gi war a nattu te tàggale ñaar-fukk ak ñeent-fukk ak ñeenti junni.

Ca jamono jooja, Esekiyas wopp na ba dee. Te yonent bi Esayi, doomu Amos, ñëw ci moom, ne ko: Nii la Boroom bi waxe: Waajal sa kër, ndax deew nga te dinga dundul. Noonu mu dellu jublu jëm ci miir, ñaan Boroom bi ne: Maa ngi lay ñaan, éy Boroom bi, fàttalikul léegi ni ma

doxee woon ci sa kanam ci dëgg ak xol bu mat, te def li baax ci sa gis-gis. Te Esekiyas jooy lool. Bi loolu amee, bala Esayi génn ba tollu ci diggu kër gu yaatu ga, kàddug Boroom bi dikk ci moom ne: Delluwaatal, waxal Esekiyas, kilifag sama askan wi: Nii la Boroom bi, Yàllay Daawuda sa baay, waxe: Dëgg naa sa ñaan, gis naa sa rangooñ yi; xoolal, dinaa la wéral: bésuub ñetteel ba dinga yéeg ca kërug Boroom bi. Te dinaa dolli ci sa fan fukk ak juróom; te dinaa musal yaw ak dëkk bii ci loxob buurub Asiri; te dinaa aar dëkk bii ngir sama bopp, ak ngir Daawuda sama jaam. Noonu Esayi ne: Indi leen mbubb mu ñu defar ci figg. Ñu jël ko, teg ko ci garab gi, mu wér. Te Esekiyas ne Esayi: Lan mooy mande bi ne Boroom bi dina ma wéral, te bésuub ñetteel ba ma yéeg ca kërug Boroom bi? Esayi ne: Lii mooy mande bi nga jot ci Boroom bi ne Boroom bi dina def li mu wax: ndax ker gi dafa wara jiitu fukk i léeg, walla mu dellu gannaaw fukk i léeg? Esekiyas tontu ne: Lu yomb la ci ker gi mu wàcc fukk i léeg; déedéet, na ker gi dellu gannaaw fukk i léeg. Noonu yonent bi Esayi yuuxu ci Boroom bi; te mu delloo ker gi gannaaw fukk i léeg, ci léeg yi mu wàcce woon ci waneg Acaz. Ca jamono jooju, Berodak-Baladàn, doomu Baladàn, buurub Babilon, yónnee bataaxal ak ndawtal ci Esekiyas, ndaxte dëgg na ne Esekiyas dafa woppoon. Te Esekiyas déglu leen, won leen bépp kërug ay alalam yu tedd yi, xalis bu xalis, wurus, cuuraay yi, diwlin wu tedd wi, bépp kërug ay ngembam, ak lépp lu nekkoon ci ay alalam yu mu denc; amul dara ci kërám, mbaa ci bépp sañ-sañam, lu Esekiyas wonul leen. Noonu yonent bi Esayi dikk ci buur bi Esekiyas, ne ko: Lan la nit ñooñu wax? Te fan la ñu jóge ñëw ci yaw? Esekiyas ne: Ci réew mu sore lañu jóge, maanaam Babilon. Mu ne: Lan lañu gis ci sa kër? Esekiyas tontu ne: Lépp li nekk ci sama kër gis nañu ko; amul dara ci sama alal ju ma denc lu ma leen wonul. Noonu Esayi ne Esekiyas: Déglul kàddug Boroom bi. Xoolal, ay fan ñëw nañu, ba lépp li nekk ci sa kër, ak li say baay denc ba tay, dees na ko yóbbu Babilon; dara du des, la Boroom bi wax. Te ci say doom yi ñuy génne ci yaw, yi ngay jur, dinañu leen jël, te dinañu nekk ay gor-jigeeen ci kèru buurub Babilon. Noonu Esekiyas ne Esayi: Baax na kàddug Boroom bi gi nga wax. Te mu ne: Ndax baaxul, su jàmm ak dëgg nekk ci sama fan yi? Leneen li ci jëf yi Esekiyas def, ak kàttanam gépp, ak ni mu defee teen ak yoonu ndox, ba indi ndox ci dëkk ba, ndax bindeesu ko ci téereb jaar-jaari buur ya Yuda? Noonu Esekiyas nelaw ak ay baayam; te Manase doomam nguur ci berabam. 2 Buur Ya 20:1–21.

Aayaat bi ci topp nee na:

Manase am na fukki at ñaar bi mu tàmbalee buur, te mu nguuru juróom-ñeent fukk ak juróom-ñett at ci Yerusalem. Turu ndeyam mooy Efsiba. 2 Buur ya 21:1.

Lan mooy ne bu buur Ezekias nangu woon coobare Boroom bi, te mu daldi tekkal kërám ba noppi dee? Ñu mayoon ko fukki at ak juróom yu yokk, te ñetti at gannaaw loolu, Manase, ku bon, juddu. Lan moo xewoon ci atum 1856, bu Adventism nangu woon soppi bi jógé Philadelphia jëm Laodicea, te mu tekkal kërám ba noppi bàyyi dëgg-yu njëkk yi William Miller teg woon ñu sax? Damaa foog ne duñu xam muukk tontu jëfandikoo loolu, waaye li nu xam mooy ne: “Daniel dogaloon na ci xolam ne du sobe boppam ak cërám lekkat buur bi, mbaa ak biiñ bi mu naan.”

Dañuynu ci beneen waxtaan li ci ñëw ci Daniel saar bi jëkk.